

Karinty Frigyes

STRETNUTIE S MLADÝM MUŽOM

Mal som dobrú náladu, na veľa vecí som zabudol, nemotorne som si zapálil cigaru a vyrazili sme na Andrásyho ulicu, najväčší bulvár v Budapešti. Spod závoja sa na mňa usmievala moja krásna a drahá manželka, môj krásny miláčik, ktorý, hľa, miloval ma a dovoľil mi milovať.

S mladíkom som sa stretol na brehu Dunaja, okolo šiestej. Prešiel popri nás: bol už súmrak, nespoznal som ho. Bol už dvadsať krokov preč od nás, keď som ho zazrel zozadu. Hneď som stíchol a zmocnil sa ma zmätený nepokoj. Jeho štíhly pás ostro vynikal na pozadí nákladnej lode, no aj tak som ho spoznal podľa jeho krokov. Šaty trocha opotrebované. V ruke držal veľký zošit. Možno osemnásť alebo len sedemnásťročný - stále som váhal, neodvažoval som sa tomu uveriť... Chcel som sa otočiť a odísť preč, no zrazu mi prebodol srdce ostrý šíp, po ktorom nasledovalo také prudké búšenie, že som musel zastaviť. Uvidel som jeho pohyb, ako zdvihol ruku a držal ju pred sebou, ach jaj, to bolo strašné, to bola tá ruka, dokonca som na nej spoznal rez, ktorý v telocvični...

Moja žena sa na mňa prekvapene pozrela a ja som zakoktal:

- Prosím... počkajte chvíľu na mňa... Potrebujem hovoriť s týmto mladým mužom...

Nechal som ju ponáhľal som sa vpred. Čoskoro som svoje kroky spomalil. Zmrákal sa. Mladík sa neotočil. Vedel, že som za ním. Pokojne kráčal ďalej: zastavil sa pri lodnom lanovom kameni, otočil sa k tichému Dunaju a díval sa naprieč, ďaleko k horám. Strašne som sa hanbil. Odkašľal som si. Postavil som sa vedľa neho, aby si ma všimol. Kradmo som sa mu pozrel na ústa, mladšie a užšie ako moje. Jeho oči, väčšie a žiarivejšie. Oh, bol to on. A ten zápisník v jeho ruke, ten starý zápisník... ktorý som položil na dno skrine a zabudol naň... Bolo to ťažké úzkostlivo vzrušujúce.

- No... nevidíš ma?... - povedal som nakoniec potichu.

„Vidím,“ povedal, no neotočil sa ku mne.

Bol som zmätený. Cítil som sa zahanbený. Absurdné. Osemnásťročný mladík! Stretnutie je zvláštne, ale musím sa znova vynájsť. Budem nezaujatý. Mal by byť rád, že ma vidí.

- Hneď som ťa spoznal, - povedal som nahlas, - hneď ako si prešiel okolo mňa.

„Viem,“ odpovedal.

- Tak prečo si ku mne neprišiel? Nie si na mňa zvedavý?

Neodpovedal. Znervóznel som.

- Dobre, viem, aký si rezervovaný a arogantný. Ale pozri, to nedáva zmysel... Ver mi, vieš, že to nedáva zmysel... Vysvetlím ti to... Sám uvidíš, že som nemohol zostať bokom a povýšenecký... Ale prečo sa na mňa nepozrieš... Pozri, mám fúzy... Mám dvadsaťšesť... Si čudný. Si na mňa naštvaný?

Neodpovedal. Jeho ústa sa trpkosť sťahli.

- Eh!... - povedal som. – Aké veľkolepé ticho! Dobre, dobre, už si spomínam! A čo potom? Nemôžeš to robiť navždy. Vyčítaš mi niečo? Pod' sem. Tvoje veľké mlčanie nie je až taký veľký problém... Nevidím však, že by si z toho mal úžitok. Tvoje šaty, sú také úbohé, chlapče môj. A si chudý. Prepáč, ale ja by som si také šaty obliecť nemohol... O čo ide? Zaplať trochu a dostaneš grajciar!

Teraz sa na mňa prvýkrát pozrel. Pozrel sa mi tvrdo do očí. Potom sa opäť odvrátil.

„Veľa rozprávaš,“ povedal sucho.

Bol som urazený.

- Och! Neskutočné! Myslíš si aký si dokonalý. Dobre, áno, hovorím, pretože ťa chcem niečo naučiť... rozumieš? Napokon, som starší... a veľa som videl... a zažil... a ty si len dieťa... čo ty vieš...

Zrazu sa mi hlas zastavil. Sklonil som hlavu, venoval som mu jemný nepokojný úsmev, a slabo a nemotorne som zodvihol svoju ruku a zašepkal ešte stále sa rozpačite usmievajúc:

- Čo som mal robiť?... Nedalo sa to urobiť tak, ako si si myslel. Ver mi, nedalo sa... snažil som sa... ale naozaj som nemohol...

Znovu sa ku mne obrátil. So skrivenými ústami, zhnuseným pohľadom.

„Kde je lietadlo?“ spýtal sa chrapľavo.

Koktal som na obranu:

- No... už som s tým nemohol pomôcť... už to vynašli iní... Farman... bratia Wrightovci... Nemohol som tam byť... Ale ver mi, odviekli dobrú prácu... lepšie povedané, relatívne dobrú... môže to lietať...

„Vidím,“ povedal ironicky. Potom sa na mňa znova pozrel. „Kde je severný pól?”

Sklopil som zrak:

- Nejaký Peary ho dosiahol... Prosím, nemal som čas... mýlil si sa... jeden nemôže dokázať všetko... bol som vtedy na univerzite...

„Naozaj?” povedal.

Potom:

„Kde je hrdé a slobodné Maďarsko?”

- Prosím ťa... si fakt čudný... pracujeme na tom... ja tiež... ale tak skoro to nebude... človek musí aj žiť.

Zabojoval som:

- Ale vidíš... robil som čo bolo v mojich silách... urobiť niečo z... toho, čo som ti sľúbil... písal som. Napísal som celkom dobré veci... Len sa prosím pozri do okien výkladov... moje meno je známe... som slávny, ako si si želal... som rešpektovaný... A vidíš, napísal som knihy... ktoré si ty začal... pozri... tu je jedna... celkom dobrá...

Nervózne som vybral z vrečka jednu zo svojich kníh (boli v nej vtipné kresby a poviedky) a ukázal som mu ju.

- Pozri... je celkom dobrá...

Na knihu sa len pozrel, ale nesiahol po nej.

„Áno, videl som to,“ povedal stručne. - Celkom dobré.

Natiahol ruku k tmavnúcemu horizontu, ku zakriveným kopcom.

- Kde je tá veľká symfónia, hrozná komédia o sivom obzore a pyšných bohoch, ktorí za ním pulzujú?

Začervenal som sa.

- Dobre, pozri... to sa nedalo... Nedá sa to urobiť v troch dejstvách... Mýlil si sa... Herec nevie hrať sivý obzor... potom som si uvedomil, že to ani nie je ten správny

žáner... a nemohol som to dokončiť... Ale napísal som o tom pekný sonet... vydali ho v prvotriednej revue... a páčilo sa to... a odvtedy platia viac...

Neodpovedal. Upadol do ponurého ticha, pohľad zmizol v diaľke. Chcel som povedať viac, vysvetliť mu, aký je príliš mladý... ale matne som si spomenul, že v takýchto chvíľach, keď takto vyzerá, nechce byť vyrušovaný. To mi pripomenulo moju ženu a začal som byť nervózny.

- Prosím, poď so mnou... - povedal som – predstavím ti moju ženu. Budeš rád. Je veľmi krásna... vzácna, skvelá žena... uvidíš... a ja som ju dobyl... miluje ma... vidíš... som niekto... ako si chcel...

Znova sa na mňa pozrel s výsmechom v očiach.

"Dobyl si ju, vážne?" povedal. – Nezmysel! A aký si naň pyšný! Išiel si k nej a dobyl si ju!... Hrad zostúpil z hory a zmocnil sa údolia obliehaním!... Dub zdolal burinu a s láskou ju obrástol... Prečo sem za nami nepríde?

Prižmúril som oči.

- Si hlúpy, - povedal som. - Si ešte dieťa. To sú fantazmagórie. Mýliš sa. Mám pravdu. Som dospelý a naučil som sa o živote. Čo ty vieš o živote! Každý by ťa vysmial!

Stál hneď vedľa mňa a hľadel mi do očí. Teraz som uvidel jeho husté gaštanové vlasy.

„Nechcel som spoznávať život: Chcel som, aby život spoznal mňa... Áno, mohol by som byť na smiech a ty si nechcel byť zosmiešňovaný kvôli mne... Ale vieš, pozri sa mi do očí, opováž sa mi pozrieť do očí!... Vieš, že ty si ten úbohý a malý, a že mám pravdu, a to čo poviem nie je smiešne: vieš, že mám pravdu, ty úbohý, malý, nikto... Odváž sa mi pozrieť do očí!

Musel som sa odvrátiť: bola to taká nepríjemná a hlúpa situácia. Pomaly odchádzal a už sa na mňa viac nepozrel – odchádzal preč, stratený v myšlienkach...

Prešli minúty, kým som mohol znovu hovoriť:

- Kam ideš? Zostaň, - zašepkal som. Ale už sa viac neotočil. Iba som z diaľky začul jeho hlas:

„Pamätaj, že si ma stretol, tento raz naposledy. A ak ešte niečo zo mňa v sebe máš, ponor svoje pero do ohňa zapadajúceho slnka a napíš im to, napíš o tomto

stretnutí - a napíš, ako som ťa opustil a ako som zmizol, topiac sa v súmraku, mladý, krásny a nekonečne voľný a už ťa nikdy nevidím.”

Jeho posledná slová som počul veľmi slabo. Jeho štíhla postava sa stenčovala, rozplývala a stúpala. Stále som ho sledoval: myslel som si, že ho stále vidím, ale zistil som, že to bol len tenký obláčik, ktorý sa vznášal na oblohe.

Moja žena začala byť netrpezlivá.

- Kto bol tento mladý muž? - spýtala sa ma.

„Starý známy,“ odpovedal som zmätene. - Milý chlapec...

- Áno, - povedala moja žena trochu ostro. - Má len zlé spôsoby. Prečo sa nepredstavil? Vyzeral veľmi podobne ako ty.

Potom sme prišli do tejto kaviarne. Cítil som sa sklúčený, ale šero sa pomaly vytrácalo.

Téma je pekná, povedal som si nadšene. - Na báseň by to bolo trochu dlhé. Ale možno z toho urobiť krátky príbeh. Stručný, satirický. Napokon, dnes je utorok, aj tak musím niečo dodať.

Požiadaval som o kúsok papiera a po chvíli váhania som napísal názov: „Stretnutie s mladým mužom...”

A rana len tupo bolela.

1913

Preklad do slovenčiny vytvorili:

Attila Sturcz 29. mája 2023, Kvetoslava Kotrbová 4. novembra 2023